

רשימות מהנהגות ודברים שנשמעו מאדמוח"ז מרן שה"ת זצ"ל
(רוב העובדות הם מרשימות מהשנים תשע"ט - תשפ"א).

מידות טובות

נתן בשביל אחרים את הדבר הכי יקר לו - 'הזמן'!

ידוע כי הדבר היקר ביותר שהיה אצלו, היה ה'זמן'. וכמו שסיפר בנו בהלויה, כי לאחר שבשנת האבל על אביו מרן הקה"י זצ"ל, מסר שיעור בירושלמי, רצה להפסיק עם השיעור, [ורק המשיך לגמור המסכת שאחזן]. באומרו כי ההכנה לוקחת לו זמן [אשר כידוע איזן וחקיק את התלמוד ירושלמי, באופן מפליא. הן בבירור בין הגירסאות הרבות, והן בבחירת הביאור המתאים בכל סוגיא], וחבל לו על הזמן. וכששאל בנו כמה זמן לוקחת לו הכנת השיעור, השיבו, חמש דקות!

והנה דבר פלא, למרות יקרות הזמן הנוראה שהיתה לו, כ"כ נתן מזמנו לאנשים, להשיב תשובות למאות אלפי מכתבים, ואפ"ל למכתבי ילדים, באומרו כי הדבר מעודד אותם.

והדבר לקח לו זמן רב. עד כדי כך שרצה להמשיך בכתיבת ספרו דרך חכמה על רמב"ם קדשים, אך מחמת ענית התשובות, לא היה נשאר זמן לזה. וכמה פעמים כששאלוהו ע"ז, אמר שהמכתבים זה חסד, וא"א לדעת בזכות מה חיים. [השבוע כאשר עברתי על מכתבי התשובות שקיבלתי ממנו בנערותי, התביישתי מהשאלות ששאלתי אותו, בשביל כאלו שאלות ביזותי לו את הזמן... אך למרן זצ"ל לא היה משנה, העיקר שיש כאן אפשרות לגמול חסד ולעודד איזה בחור].

קבלת הקהל

וכן עשרות שנים קיבל קהל מידי יום, והשיב לכל אחד בסבר פנים יפות. ואין לשער כמה היה מעודד שבורי לב. ואע"פ שבזמן הקבלת קהל [ובפרט בשנים היותר מאוחרות] לא היה יכול להאריך עם כ"א, מ"מ במשפטים קצרים היה מצליח לרומם אנשים, ולעודדם.

היה מאיר פנים לכ"א. והרבה פעמים היה שואל ילדים לשמותיהם, ואומר להם ע"ז איזה דבר כדי לשמחם, [כהגמ' בתענית כב ע"א שע"ז זוכים לעוה"ב]. וכגון כשהגיע אחד בשם שלמה, אמר לו, 'שלמה המלך'. ופעמים רבות ראיתי כאשר הגיע אחד בשם אליהו, היה אומר לו בבדיחותא, 'אתה אליהו הנביא'. וכמה פעמים כאשר הגיע מי ששמו [הפרטי] 'אריאל', אמר לו, הרי אריאל זה הגבאי שלנו... [לגבאי של לדרמן, קוראים ר' מרדכי אריאל שיבדלחט"א]. ודכרנא כאשר פעם הגיע אחד בשם יוסף, מרן זצ"ל התחיל לשיר, יוסף ד' עליכם...

ובס"ד מצאתי קעת בארחות יושר (ס' כא סבר פנים יפות) שאחרי שהאריך במקורות מחז"ל במעלת המקבל כל אדם בסבר פנים יפות, סיים בזה"ל, 'וכך ראינו כל גדולי ישראל האמתיים שקבלו כל אדם בסבר פנים יפות ובסבלנות (חוץ מפעמים מיוחדים שצריך דוקא לגעור והכל לפי הענין) וזהו קידוש ה' שזוכין ע"ז לכל המעלות שאמרו חכמים וזוכה לרוה"ק כמ"ש בע"ז (כ ע"ב) ענוה מביאה לידי רוח הקודש'. ומה נאים הדברים למי שכתבן.

זכורני פעם אחת שנכנס בקבלת קהל יהודי שכפתור אחד מחולצתו היה פתוח, ורבינו בטוב ליבו ניסה לסגור לו...

לפעמים כאשר היו מגיעים לרבינו לעצה וישועה, מרוב נדבנותו, היה נותן מהמונח על ידו, כגון סוכריה וכדו' [אף למבורגים]. זכורני כיצד לאחר שמחת הוורט, אשר נשארו

מאלפי זהב

אוצר הערות וחיידושים קושיות וביאורים

לקט ענינים בפשט בהלכה ובאגדה על סדר הפרשה

פרשת תזריע

מאימתי אדם נקרא 'בן'

(פ"ב 109 ב) אשה כי תזריע וילדה זכר.

כתב המשך חכמה, דהכא לא כתוב וילדה בן, דאפשר שהוא נפל. ואח"כ במלאת ימי טהרה [שהוא לסוף מ' יום או פ' יום], כתוב 'לבן או לבת', משום שאז כבר יצא מכלל נפל. ודפח"ח.

[והכ"א שליט"א קאמר דלפ"ז א"ש מה שקורין, שלום 'זכר', משום דזה בתוך ל'. משא"כ פדיון 'הבן', שזה לאחר ל'.]

וצ"ע מרש"י בב"ק (פ ע"א) דפירש ד'שבוע הבן' היינו ברית מילה, על שם שעברו עליו שבעה ימים. הרי דכבר נקרא בן.

אולם יתכן לדחוק ולהעמיד באופן שידוע לנו שכלו לו חדשיו, (ע"י שבת קלו ע"א), שאז כבר בהולדו אינו ספק נפל.

(פ"ג 109 מה) וטמא טמא יקרא - משמיע שהוא טמא ויפרשו ממנו. ובתרגום, 'ולא תסתאבון ולא תסתאבון יקרי'. וצ"ע שהרי טמא טמא היינו רק שמודיע ע"ע שהוא טמא. וצ"ל דפירש ענין הדבר, ולא פשט הפסוק. אך צ"ב מדוע נקט וא"ו אף בפעם הב'. הלא ב'טמא' השני ליכא וא"ו, והול"ל ולא תסתאבון לא תסתאבון יקרי.

בגדר טומאת צרעת

(פ"ט 101 ט) זאת תורת נגע צרעת.

יש לחקור בגדר טומאת נגעים. האם הנגע מטמא האדם או הבגד, א"ד אדם או בגד שיש בו נגע טמא מצד עצמו. [ונפק"מ כשיסיר הנגע].

ובספר כתם פז (ערך צרעת) הוכיח משבת (קלב ע"ב) דכאשר מסיר הנגע ליכא טומאת צרעת, ויכול לטבול ולהטהר. ומוכח דהטומאה מצד מה שעתה יש עליו את הצרעת, ולא שטמא מצד עצמו. ומסתברא דה"ה בכל הנגעים, בכלם גדר אחד הוא.

ועל פי זה נראה לתרץ בעז"ה, מה שהקשה ידידי ה"ה שלמה שורץ שליט"א, ע"ד הגמ' בב"ק (סב ע"ב) שתמיהה מה הצד לומר, 'מה הפרט [שור המור ושה] מפורש דבר שנבלתו מטמאה במגע ובמשא, [חייבים עליו כפל], אבל עופות [שאין נבלתן מטמאה במגע ובמשא] לא'. הרי גם 'שלמה' כתובה בתורה, והיא הרי אינה מטמאה במגע ובמשא. והקשה ה"ה הנ"ל שליט"א, דגם שלמה מטמאה במשא, היכא דהיא שלמה המנוגעת. וא"כ בכולהו משכח"ל טומאת משא.

ולמשנ"ת דבגד המנוגע אינו טמא מצד עצמו, אלא הנגע מטמאהו, א"כ יש לתרץ, דבחמור שור ושה, ה"ה טמאים מצד עצמם במצב זה, ולא דמי לשלמה המנוגעת דהנגע מטמא הבגד, ואין הבגד טמא מצד עצמו, והוי ככל כלי שמקבל טומאה מדבר אחר. [אך בנגעי בתים אינו כן, וכמשנ"ת בס"ד בפ' מצורע (יד, מו, ה"ר בשנה שערבה) בשם הגר"ח, ע"ש].

לפניו מעט עוגות, ובא אליו אחד לבקשת ישועה, רבינו
בנדבנותו הושיט לו עוגה. ובירכו בחום.

וגם כאן, כמה פעמים כשהפצירו בו לבטל את הקבלת קהל
בימים שהיה חלש וכדו', אמר שלא יודעים בזכות מה חיים.

צדקה הכנסת אורחים וביקור חולים

ידוע שבשנים עברו היה לו גמ"ח להלוואת כספים. וכן כפי
שכל אחד יודע, רוב עניני הצדקה שבדור, נזקפים לזכותו.
כאשר רובא רובא של ארגוני צדקה נתלו בו והתהדרו
בתמונתו, באשר תמיד היה מעודד ענינים אלו. ויש לשער
שבזכותו חילקו לעניים ולמוסדות תורה מאות מליוני
שקלים ויותר.

אף בענין ההכנסת אורחים, בשנים עברו, בסעודות שבת היו
מגיעים הרבה אורחים. ו'כל דכפין ייתי ויכול' כפשוטו.

גם בשנותיו האחרונות, שלא היה שייך במציאות לארח את
כל המעוניין, והיו בעיקר נכדים. מרן המשיך לדאוג לכל
הסועדים על שולחנו, ולהשגיח שלא יחסר להם דבר. זכורני,
כאשר ראה שלאחד הנוכחים אין מרק, שאל מדוע אינך
אוכל מרק. [משנת תש"פ, כשכבר היה בן תשעים ושתיים].

כמו כן, פעמים רבות כאשר היו מביאים לו קומפוט [כדי לברך
העץ], היה שואל למה לא הביאו לכולם קומפוט. ועד שלא
היו מביאים לכולם, לא היה טועם. [כ"ל].

לפעמים כאשר היה אוכל ארוחת צהרים, היו מגיעים נכדים
לשהות בצילו. פ"א כאשר נכדו הגיע עם התינוקות שלו.
באמצע אכילתו, התחיל מרן זצ"ל להאכילה, [כנראה ראה שהיא
מתגרה מהאוכל].

היה הולך לבקר חולים בכל מיני בתי חולים, עד השנים
האחרונות ממש. ולא רק בחולה מסוכן, ובעבר גם כשהיה
שומע על איזה אחד שלא מרגיש טוב, היה הולך לביתו
לבקרו. וכן היה הולך הרבה שנים כל יום לבקר את אחותו
הרבנית ברזם שתבדלחט"א, ובשנים האחרונות כל ערש"ק.

בענין העונה המופלגת שהיתה לו, וכן עידודו למחברי ספרים נביא א"ה בפ"א

הערות שנתקבלו על הגליונות האחרונים

לפ' פקודי. בקושיית אמו"ר שליט"א ע"ד הספורנו המחודשים,
שהיריעות הוקמו קודם הקמת הקרשים, דא"כ מדוע כאשר מניחים
גג ותחתיו הכתלים, הוי שינוי. הרי אדרבה, באופן זה בנו המשכן.
תירץ בן דודי ה"ה יחיאל דורפמן שליט"א, ע"פ המבואר בשבת (עו
ע"ב) דטויית העיזים היא חכמה יתירה וא"א ללמוד משם. וי"ל דה"ה
שא"א ללמוד מה הוא דרך בנין, מענין הקמת המשכן שהיתה בנס.

לפ' ויקרא. בהערה כיצד ילפינן מאדה"ר שלא היה שייך בו גזל, הרי
אין למדין אפשר משא"א. ביאר ה"ה משה חיים נדב שליט"א, דהא
דאין למדין אפשר משא"א היינו ממעשה שהיה וכדו', משא"כ כאן
שהוא ילפותא מייתור, י"ל דאי"ז שייך.

בהא דאדה"ר לא הקריב מן הגזל

במש"ב דאדה"ר קנה העולם ומטלטליו בקנין אגב. העירוני, דודי
ה"ה שלמה צביון שליט"א וכן ה"ה אי"ש שליט"א, שבקצות החושן
(סי' רעה סק"א) אחר שנסתפק אם מהני קנין אגב בהפקר, מסיק דמהני
[ובסוף מביא כן מהרשב"א], אך בענין צבורין, עי"ש הטעם. [וממילא
המחזיק בנכסי גזר, לא יוכל לקנות אגב זה את כל המציאות שבעולם]. אולם
הנתייה"מ (שם) פליג וס"ל דל"ש אגב בהפקר כלל.

וממילא באדה"ר שהיה צבורין, לפ"ד הקצה"ח, א"ש. אך
להנתייה"מ צ"ע.

וצ"ל שאין הכונה שהיה הכל שלו, אלא רק שלא היה שייך בזה גזל,
מפני שיכל לזכות בהכל. [אם כי הוא דוחק בל' רש"י, שכי' שהכל היה שלו].

או אפי' בלא לזכות, ע"פ מה שהביא הקצה"ח (סי' רד סק"ג) מהרא"ש
בנדרים (לד ע"ב ד"ה להורישה) בשם הר"ר אליעזר ממיץ, דהיכא דהיה
לפניו ככר של הפקר ואין אדם סמוך לו אלא הוא שיכול לזכות בו,
יכול להקדישו כיון דבידו לזכות בו.

לפ' צו פורים. בענין חייב איניש לכסומי, שכתב הרמ"א, שישתה
יותר מלימודו וישן, אמר לי מו"ר הגרמ"מ לובין שליט"א, שבודאי
כונת הרמ"א, שצריך שהיין ישפיע ויעשהו עייף, עד שירדם מחמת
היין. כי בלא זה אין שום משמעות לשינה. [והוא חידוש רב. וקצת דוחק
בלשון הרמ"א].

בקושיא ע"ד הרמב"ם כיצד ישתה בסעודה עד שירדם, הרי צריך
לברך ברכת המזון. העירו הרבה ת"ח שליט"א, שאין הכונה שילך
לישון על מיטתו, אלא שירדם על מקומו מעט, אשר באופ"ז בודאי
אינו מפסיד הברכת המזון. ובאופ"א היו שאמרו, שכאשר רואה
שמתעייף מאוד, יברך קודם שירדם.

האם המאכיל עצמו עובר באיסור שלא להאכיל אחרים

לפ' שמיני. במה שנסתפקנו האם המאכיל את עצמו דבר איסור,
עובר על האיסור של יאכלי [האוסר להאכיל אחרים דבר איסור].

העירו הרבה ת"ח שליט"א דאינו מסתבר. דגדר האיסור להאכיל
אינו איסור נפרד, אלא כחצי איסור של אכילה. והיינו שכלול בלשון
'לא יאכל', אף לא להאכיל. וממילא כשמאכיל עצמו, הכל עבירה
אחת. [נוחכ"א שליט"א קאמר, דאטו נימא דבפיקו"נ יהא חייב לבקש מגוי
שיאכילנו מדין הקל הקל].

והיו שהעירו בנוס"א, דיסוד האיסור הוא כעין לפנ"ע. וממילא כמו
שלא יעלה על דעת שעובר בלפנ"ע בכל עבירה שעושה, במה
שמכשיל עצמו בעבירה. כמו"כ הכא. [אך יל"ע אם באמת הוא כלפנ"ע].

וה"ה שלמה שורץ שליט"א העיר לדברי האתונן דאורייתא (כלל כ),
שכתב באיסורים מעין זה, שהדבר תלוי בגדר האיסור. דהנה מבואר
בסנהדרין (נה ע"א), לגבי משכ"ז, דהמערה בעצמו מתחייב תרתי,
משום שוכב ומשום נשכב. ואע"פ שהוא אותו איסור. מ"מ כשחייבה
תורה על הפועל ועל הנפעל, אזי גם כשהאדם עושה לעצמו, נקרא
הוא עצמו פועל וגם נפעל. [וכהמקף לעצמו, שהוא גם הפועל וגם הנפעל].

ולאידך גיסא, הביא שם, דהנה אסרה תורה לטמא את הכהן, וכן
אסרה התורה לכהן להתטמא. ואעפ"כ כהן שטמא עצמו אינו חייב
שתיים. וביאר דשאני הכא שבשניהם ענין האיסור הוא אחד, דהתורה
אסרה לחלל את קדושת כהונה ע"י הטומאה.

ועד"ז ביאר את התוספתא (מכות פ"ג) דאחד הסך ואחד הניסך משמן
המשחה חייב. ואעפ"כ ברמב"ם (פ"א מכלי המקדש ה"ו) משמע דהסך את
עצמו והסך את אחרים, חייב אותו הדבר. וביאר כנ"ל, דהאיסור לסך
ולניסך, הוא במה שמחלל את קדושת השמן ע"י סיכתו על זר, וע"כ
גם הסך את עצמו, ה"ה עובר רק עבירה אחת, שמחלל את קדושת
השמן ע"י סך את עצמו.

וממילא גם כאן י"ל דגדר האיסור הוא שלא לטמא נפשותינו
במאכלות אסורות. וממילא אין נ"פ בין אם אוכל בעצמו או
שמאכילין אותו. [ובעיקר דברי האתונן דאו" ע"י מה שהארכנו בס"ד בפ'
משפטים (כז, א), בלאו דלא תשא שמע שוא].

לקראת ימי ביה"ז הננו להודיע שוב, כי ניתן לקבל את הגליון גם בפקס
וכן בדוא"ל, ע"י בקשה בפל"א המופיע למטה.

אשמח מאוד בהערות ותגובות [נהשגת הגליון בפל" - 0533130380